Ч. 230. Чернівції, пятниця дня 18. (30.) жовтня 1896. Рочник XII.

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Буковиньскі рускі „консерватисти.“

„Від 1848 року переходить наша австрийска Русь крізу, котра ще не скінчила ся і ледви коли скінчить ся. Кріза та походить з того, що наша Русь не висказала навіть ясно, хто она? який она нарід?“ — Так думають „Буковиньскѣ Вѣдомости,“ і очивидно аби тій кризї зарадити, розповідають уже в двох числах, що ми Москалї, і дальше думають ще говорити, хто така австрийска Русь, який она нарід.

Аби-ж читателї „Бук. Вѣд-ей“ зовсїм не мали ясного понятя, хто така австрийска Русь, „Бук. Вѣдомости“ зараз на вступі фальшують історию і кажуть: „Коли отже в 1848 роцї одна часть учених галицких Русинів заявила, (де, коли і які учені? — *Ред.*) що ми австрийскі Малороси єсьмо частию одного великого руского народу, тодї сказав ґр. Стадіон, що в такім случаю єму милїйші Поляки, як Русини, котрі уважають себе таким самим народом, як Москалї.“ І так мали повстати українофіли. Тимчасом історичним фактом єсть, що в відозві головної руської ради 1848 року з 10. мая сказано найвизразнїйше в сьвітї, що „ми, Русини галицкі, належимо до великого руского народу, котрий одним говорить язиком і 15 мілїонів виносить, з котрого півтретя мілїона землю галицку замешкує.“ Як би Руска Рада мала була на думцї московский великий нарід, була би єго начислила в четверо більше, як 15 мілїонів. Так само собір руских 99 учених, скликаний в жовтни 1848 року мав між иньшими також на цїли, як сказано у відозві: „виказати ріжницю руского язика від церковно-славяньского і також від российского і від польского“ — і як з видавництв 1848 року видко, загальна думка була за народною мовою. І тодї і тепер нїякого сумнїву не було і нема, який „великий руский нарід“ мали Русини в 1848-ім роцї на думцї — але історичний факт без сорома сфальшувати, приписати після кацапского звичаю істноване Русинів ґр. Стадіонови, а відтак Полякам, се „Бук. Вѣд-ям“ іде гладко як по маслї.

Не диво, що приступаючи з таким научним апаратом до істориї і характеристики наших партий „Бук. Вѣдомости“ подяють люто поперекручувані факти, котрі мають остаточно на цїли виказати, хто така австрийска Русь, а іменно, „що наша рідна руска земля сягає від Вислока аж до Урала, а всї ми, мало-, велико- і білороси один і той сам народ.“ Витаючи ту отвертість буковиньских „консерватистів,“ котрі вкінци признали ся, хто они такі, — з правдивим вдоволенєм, ми заразом мусимо зазначити, що „Бук. Вѣдомости“ толкують повстанє українськой партиї в Галичинї зовсїм фальшиво. Ще про Стадіона нїхто нїчо не знав, ще Поляки журили ся розбором своєї Польщі, як Котляревский тамтого столїтя писав свою Енеіду зовсїм так, як ми нинї пишемо і говоримо. А й перед Котляревским, як сьвідчать новійші досьвіди научні, богато людий писало по народному, живою мовою. Значить, не нас витворили Австрия і Поляки, бо ми вже були, але за те цїлком певна річ, що москвофільской партиї сего столїтя в Австриї не було і що йно Москалї витворили єї у нас.

О тім в Галичинї знає вже кождий хоч троха осьвічений Русин, але на Буковинї, де в школах руской лїтератури до недавна не вчили, може кождий недовчений москвофіл плести небилицї своїм читателям і не заслужити собі за се навіть якого обуреня. Торік і сего року ми з цїлої сили старали ся не допускати такого кацапского баламутства; але проте і нинї ще раз порушимо сю справу, аби наші читателї знали докладно, як та справа має ся. Буде се заразом і відповідь на всї небилицї „Бук. Вѣд-ей,“ котрі коли читати, то приходить дуже часто охота сьміяти ся, бо страшенно старають ся говорити нїби на підставі науки, а науки і совісти в них анї троха.

32)

ФРІЦ РАНДЕЛЬ.

Повість з норвеского

Жр. Вінтерґіельма.

(Дальше).

І так не хто, иньший як тілько Ведель Стенерзен мав передати Фріцови вістку і після умови мав се зробити так, мов би се була вість лиш від него. Він робив се зі своєї сторони не з легким серцем, що йшов до Фріца, але єму видавалось сьвятим обовязком, ужити сю нагоду до проби, щоби вплинути на Фріца, хотяй сумнївав ся про успіх. Але подумав, що і мале зернятко, кинене в землю, також зможе зійти, а що-до самого себе, не робив собі нїчо з того, хотяй би его з погордою прогнали від себе.

Фріца переняло морозом, коли Ведель вступив до него; тілько неприємні пригадки вирინули єму в памяти на его вид, пригадка на зірване приязни з его причини, що стояли між ними наче мур і відділяли їх приязнь. Але він підніс ся зза свого бюрка і стиснув Ведлеви руку. Хвильку видавалось, як би очи Ведля набрали вохкого блеску, але се зникло скоро. Він став знов тихий і спокійний, усїв без осібного запрошеня і звернув бесїду сейчас на властиву причину своїх відвидин. Фріц відповів тілько: „Сего я міг надїяти ся, на се міг я бути приготовлений.“ Він сїв против Ведля і чистив собі нїгтї сцизориком, і Ведель не міг для того знати певно, чи він усьміхає ся, чи нї. Він знав сей вираз дуже добре; Фріц не був властиво затверділий, але неприступний. А коли Ведель потім зачав напирати на него, говорячи про мир, який він сам найшов, виявляло Фріцове лице готовість до всякого нападу; часто переходив вираз уданого здивованя через его черти, часто заострював ся вираз до глумливого співчутя, або він кидав жартовливими словами: „Я вже мушу вдоволяти ся менчим щастем,“ сказав він. „Не вмію правдоподібно складати мого лиця в потрібні морщки — я не дізнаю візий в ночи.“

Давний дух взяв на хвилю верх у Ведлю; він обурив ся на сю глумливу і дїткливу відправу, хотяй як був на неї приготовив ся. З твердшим виразом в лици і в голосї сказав нараз: „Але чи не видиш ти нїколи перед собою нещасливого Аазума?“

Фріц зірвав ся блїдий і гнївний: „Ти не маєш жадного права, мішати ся в ті річи, Ведель!“

„Сумлїнє має завсїгди право говорити, а ти его заглушуєш наругою.“

„Ти не є моїм сумлїнем. Як би ти був ним, то не метав би менї в лице те, що тебе нїчо не обходить.“

„Маю право збудити твоє сумлїнє,“ відповів Ведель. Він знов заспокоїв ся, коли Фріц роз'ярив ся гнївом. Стояли против себе і дивили ся собі в очи. „Коли ти не видиш перед собою того кровавого і грішного дїла, коли лїпша часть твоєї душі не має в тобі переваги, тогди удало ся тобі вирвати з свого серця всї людскі чувства. А ся одна річ повинна бути зовсїм достаточною, щоби спонукати тебе до намислу.“

„Виджу, що ти цїлком збожеволїв,“ сказав Фріц, здвигаючи плечима. „Сумно то дивитись на чоловіка, що так, як ти, збив ся з пантелику і ступанїв через релїґійні скрупули.“

Ведель пішов, коли пізнав, що Фріц цїлком недоступний, але вже був в дверях, як Фріц кликнув за ним: „Ведель, слухай-но, говорім, як давні приятелї! Я розумію се, що ти думаєш добре, але чи ти не розумієш, що ти присвоюєш собі право, котре менї заперечуєш? Знаєш мене за добре, знаєш, що з того прецїнь нїчо не буде. Лиши се отже на будуче, а тогди забудем нинїшні острі слова.“

Задля давної приязни жалував, що висьміяв троха Веделя.

Але Ведель відвернув ся, поглянув на Фріца поважно і смутно і сказав голосом, що дрожав від зворушеня: „Буду за тебе молити ся — і буду молити ся за душу того нещасливого чоловіка!“

Коли замкнули ся двері за Ведлем, Фріц не міг стримати легкого усьміху над комічно-торжественним виразом в очах свого давного приятеля. Заходив прецїнь немалий контраст межи тим Стенерзеном, а давнїйшим Веделем і гожим молодцем, щоби не застановити ся над тим в свій спосіб.

Цїла сцена впрочім пройшла тепер рівнодушно попри него, тілько одно осталось. Засів

„Бук. Вѣдомости“ зовсім уже ясно признали ся до кацапства і висьмівають україньскі ідеали, та хоч они старають ся доказати, що австрийскі Русини Москалї, та проте самі не знають, звідки нараз прийшла Русинам охота бути Москалями. А істория вчить нас о тім ось як:

Хто знає хоч сяк-так российскі відносини, той знає також, як переобразовувала ся мисль российска сего століття. Від слїпого наслїдованя чужих взірцїв і майже ідолопоклоньского поважаня до всего, що приходило з заходу, перекинули ся Москалї в другу крайність — в надмірне пошановане старо-российскої минувшини, часів перед-Петрових, недіткнених ще впливами західної цивілїзациї. Обявом сеї реакциї, нїби корінно российскої, став ся табор славянофільский, котрий рівно симпатично відносив ся не лиш до минувшини старо-российскої, але і старо-славяньскої. На тім становищи стояла лише стара школа славянофілів. Молодше покольне їх почало помалу перекидати ся в панславістів, а панславізм вкінци значив то само, що панрусизм. Той панрусизм дійшов до крайного шовінїзму, величав часи Івана Грізного, ідеалїзував особу того найбільшого тирана в істориї Росиї, домагав ся замкненя Росиї перед впливом „гнилого заходу,“ а витвореня власної відрубної цивілїзациї. Той остатний напрям (самобитників) вплинув значно на напрям внутрішної полїтики российскої, спонукав страшне переслїдоване неправославних і неросийских народів, а дійшов до найкрайнїйших границь в остатніх лїтах пановання Александра III. Охота, московщити все, перенесла ся і до Австриї і страшенно спустошила руский нарід. Повстали московолюби, котрі систематично йдуть до того, щоби стати дїйсними Москалями і з других Москалїв поробити. Звідси й взяла ся та кацапня, що нам до нинїшного дня торочить про „адін народ од Вислока до Урала,“ а „винайдене“ Русинів приписує Стадіонови і Полякам.

Що думати про ту загорілу охоту, все московщити, ми вже нераз писали. Але нинї ще наведемо слова двох российских учених, аби читателям „Бук. Вѣдомостей“ зовсїм відобрати віру в правдомовність сеї ґазети.

При кінци минувшого року *Вѣстникъ Европы* помістив послїдну працю недавно помершого професора харківского унїверситету, Потебнї, п. з. „Язик і народність.“ Хоч та праця невикінчена і необроблена достаточно самим автором з причини его недуги і передчасної смерти, та проте і так з неї можна навчити ся сего, чого наші москвофіли не знають і, що найгірше, не хотять знати.

Та односторонність і ексклюзивність российских самобитників — про яку ми висше згадували — мусїла, розуміє ся, викликати спротивлене більше умірковаиих і розважнїйших людий в российскій суспільности. Зворот в противнім напрямі видко щораз лучше, а з того хитаня поміж двома скрайними напрямами мисли российскої мусить вкінци витворити ся напрям посередний, здоровий, котрий скорше чи пізнїйше почне мати вплив і на відносини суспільности і правительства российского до іновірцїв і иноплеменників. Одним з значнїйших представителїв сеї реакциї против блудів напряму ultra-народного був саме учений Потебня, котрий свої думки висказав найвиразнїйше у згаданій повисше працї.

Потебня, котрий здобув собі славу фільозофічно-историчними студиями на поли фільольоґії, внїс сьвітло слїдячої думки і правд строго научних до сего хаосу российских мрій і утопій ultra-народних, а вплинув на них отвережуючо. В своїй працї: „Язик і народність“ доказав основно, що нарід поступає, розвиває ся, витворює самостійну культуру не тодї, коли відгородить себе від сьвіта хіньским муром, стане відкидати чужі впливи і маловажити загально-людску цивілїзацию, лише тодї, коли має найширші, найвсесторонняйші зносини з чужими народами, коли присвоює собі се, що они доброго мають на поли мови, науки, штуки і лїтератури.

Самостійність і ориґінальність в житю даного народу уважає Потебня лише висшим щеблем цивілїзацийного розвою і доказ сего переводить у своїй статї. Там також зазначує він виразно, що не вірить, щоби колись мови могли зілляти ся разом, щоби могла повстати одна мова унїверсальна, про яку думають фантасти. Уважаючи мову кождого народу за відрубну форму его відрубного думаня, каже, що смерть кождої мови була би великою шкодою для цивілїзациї, а витворене унїверсальної мови потягло би за собою зовсім певно упадок людскої думки.

Так каже учений Потебня. А з найновійшого випуску „Житя і Слова“ можемо дізнати ся, що писав найлучший российский педаґоґ, российский урядовець, К. Д. Ушиньский в „Журналѣ министерства народного просвѣщенія“ про московщене шкіл на Українї. Він думає, що московска школа в україньскім селї низша від народу, безсильна і некористна, доброго слїду не кине, бо спиняє в дитинї розвиток, душі не розвиває, лише псує; виробляє огидний жарґон україньско-московский і стає трохи не пеклом для дитини.

Так писали учені люди в Росиї про московщене, а наші доморослі неуки-кацапики безсовістно, нелюдяно морочать людям голови, ширять темноту, і ще мають ту сьміліcть, покликувати ся на якусь науку.

Буковиньскі Русини! Майте розум, не давайте ся одурювати! На манївцї легко зійти, та навернути трудно. Шкода ходу до кацапского роду!

З розправ в комісиї буджетовій.

(Допись *Буковини* з Відня).

Ческа справа.

Нинї (27-го жовтня) вела ся розправа над фондом диспозицийним. Доси забирав голос: Бер в імени лїберальної лївицї, Гальвіх і Рус в імени ческих Нїмцїв і Пацак в імени Молодочехів, почім забрав слово ґр. Баденї.

Бер думає, що в Австриї почне ся ера полїтики клерикальної та що закони шкільні з 1868 і 1869 р. будуть змінені. Він проте питав правительство, яке становище оно займе супротив сих справ?

Пос. Гальвіх розказує про нетерпимість Чехів супротив Нїмцїв в ческім соймі, що правительство Таффого і Віндішґреца завело Нїмцїв в їх надіях, що посли нїмецкі вступили лиш условно назад до сойму ческого (1890 р.) що однакож справа Цілейска і найновійші події в Чехії доказують, мов-то і правительство ґр. Баденїого сприяє Чехам. Оно заховалось пасивно супротив утвореня національних курий в соймі ческім; оно терпить інвазиї Чехів на територию нїмецку, Герольд називає Нїмцїв зайдами; ґр. Баденї виразив ся, що ему борба Чехів з Нїмцями є байдужною (відповідь на нагляче внесене пос. Перґельта 1-го жовтня); роз'ярене в Чехії

знов до бюрка, але образ Аазума станув межи ним, а працею. Думав про него і видів его перед собою. Видїв се лице без виразу, майже дурне. Ся істория, що вже еї так давно він зіпхав в забуте, виступила знов перед него. Думав над тим, як він бодай поступав собі, як почув правду, і як взагалї цїле то склало ся; як би то було виглядало, коли-б так були стояли лицем в лице напротив себе... Він проганяв образ, але той вертав все наново.

Се гнївало Фріца, перешкаджало ему і майже трівожило его. Нї, годї так працювати! Вийшов на двір; хотїв піти на гору до редактора Віїґа і сказати, що Ведель ему оповістив; там могли би они дещо обрадити, бо Віїґ сказав, що „Норвеґія“ використає річ.

А коли вийшов на улицю між людий, заняли его, розуміє ся, иньші вражіня; кілька разів затримав ся і говорив з знакомими, а коли прийшов до Віїґа на гору, счезло всьо з его памяти

„Ах, так, се тїшить мене — пхуб — се справдї не так дуже кепско! Можемо з того зробити велику річ, Рандель, а ви можете спустити ся на те, що ми вихіснуємо справу добре.“

„Ба, але я для вас за вольнодумний...“

„Вольнодумний! Пхуб! Власне для того! Видите, нам треба се брати спокійно. Релїґія есть тілько покривкою; що має ваша невинна „естетика“ до дїла з релїґією? Чи ви не можете навчати про правила краси, хотяй маєте вільнїйші переконаня в справах віри? Чи-ж не даємо молодїжи читати грецких і латиньских авторів, що були прецїнь справедливі погани? чи не був естетик Арістотель поганином? Отже релїґійна справа есть тілько покривкою. Нї, они не можуть знести ваших вільнодумних, полїтичних переконань, ненавидять вашу горячу, сердечну прихильність до терплячих і пригнетених кляс суспільности. Не хотять впустити в свій круг чоловіка, котрому отворились очи в великих народних справах. Чи розумієте мене? Не правда-ж? — пхуб! — що?“

„Цїлком,“ відповів Фріц з усьміхом. Але він стримував ся, він не хотїв дати ему заглянути собі в карти. „Словом вільнодумний розумів я впрочім вільні погляди в усїх справах; менї справдї видає ся, що люди поступають несправедливо і що переслїдують мене в тім випадку зовсїм неоправдано яко...“

„Переслїдують вас — пхуб! — цїлком слушно! В тім власне річ! Але се дуже добре, дуже добре, пане Рандель. Нехай они вас тілько переслїдують. Ви мучеником вашої любови до правди і вашої независимости в поглядах і ми не забудемо піднести се публично. Ну, видите, що ми маємо з вами добрі наміри.“

„Я нїколи в тім не сумнївав ся,“ сказав Фріц з легким поклоном, думаючи про те, як Віїґ хотїв его приборкувати. Але він був досить розумний, щоби не виявити сего в бесїдї, бо він знав машинерию за добре, щоби не зміркувати, що она працювала би добре, если еї посмарувати такою оливою, яку можна витиснути з тої нагоди.

„А прецїнь ви покинули нас,“ сказав Віїґ, намагаючись зробити жалїбні очи, „але надїємо ся, одного дня побачити вас знову між нами, — пхуб! — не правда-ж?“ Він подав Фріцови свою табакерку і драпав себе в бороду.

„Менї здає ся, що я цїлком не надаю ся до журналїстики,“ відповів Фріц із звиняючим рухом, котрий міг так добре відносити ся до послїдного натяку, як і до поданої табакерки. Як би могли були відгадати взаїмні думки, були би переконали ся, що оба думали в тїй хвили одно і те саме: нї, так лїпше. Фріц поглянув на свої шахматні тяги в тїй справі; они були добре обчислені, отже осягнув се, чого хотїв. Єго імя будуть знов згадувати і оно стане знов предметом симпатиї у многих, що цїнили его талант більше, нїж прикладали вагу до его переконань; часопись має прямо хосен з острого виступленя за его справу, а наконець надїяв ся, що цїла ся борба не оставить Авґусти без зворушеня. Знаючи публику, старав ся о то, щоби его бачили і пригадували собі; не опустив жадного запрошеня і кождого дня можна було его видїти в спацеровий час на улици у яснім лїтнім пальтї і лискучім капелюсї, котрим так кланяв ся поважно, коли витав ся з панями. Они зиркали на него і говорили між собою: „Ах Боже, прецїнь се властиво гріх, що они так погано пишуть про него — справдї, чи его се не гнїває? Але в кождім разї по нїм сего не пізнати.“

А напади приходили, удар за ударом; удар Рута прийшов в трех статиях в Трибунї, наступила відповідь в Норвеґії від редакциї, безнастанний спір, дискусия за і против і нарештї рішене само, по котрім якийсь хемік одержав становиско.

Професор Барт пішов сейчас на гору до Фріца, коли спір рішено, щоби повідомити его про результат.

„Все-ж то прецїнь щасте в нещастю,“ ска-

росте і т. д. і він питає длятого правительство: чи оно і на дальше буде терпіти чеські провокациї (поїздки Соколів), чи буде боронити Німців ческих, чи не думає змінити теперішну конституцию (в користь ческого державного права) і чи буде підпирати утворене національних курий в соймах? Від того залежить становиско Німців ческих до буджету.

Пос. Рус думає, що в Чехії не прийде до мира національного без помочи правительства; що треба конче витворити курії національні з правом vet-а в справах народних; що треба Чехію розділити після етноґрафічних границь і дати кождій части окрему адміністрацию; що треба знести розпоряджене: щоб кождий урядник в Чехії умів оба язики краєві. Розділ адміністрацийний не є ще розірванем краю, позаяк Чехія не розпалась, хотя заведено там окрему німецку раду шкільну і господарску управу.

Пос. Пацак реаґував на виводи всїх трех послів німецких. Він думає, що Чехія не успокоїть ся, доки не буде справа язикова управильнена в житю прилюднім. Як се зробить ся, то тоді можна приступити до куриальної орґанізациї і до поділу адміністрацийного. Він обстає за тим, щоби урядники володїли обома язиками краєвими. А звернувшись до ґр. Баденього, він питає его: Чи правительство наміряє упорядкувати справи язикові; чи готове розширити автономію краю ческого і тим підготовити державну самостійність і чи поможе Чехам на Мораві? Річ свою кінчить пос. Пацак тим, що посли чеські не будуть голосувати нї за фондом диспозицийним, нї за буджетом. Чехи не можуть довіряти правительству, бо оно форитує ще заєдно Німців і не стремить до децентралїзациї цїлого законодавства.

На сї промови і питаня відповів ґр. Бадені таке: Ухвалене або неухвалене фонду диспозицийного не уважає він за вотум довіря або недовіря. Теперішне правительство не буде нїколи правительством одного або і кількох сторонництв. Поступки правительства в справі віча католицкого в Зальцбурґу оцінено хибно. Правительство не возьме ся за розвязку таких питань, котрі суть не до зреалїзованя. Оно не думає зміняти теперішну конституцию, але в міру потреби буде змагати до усовершеня еї, подібно як се стало ся через реформу виборчу. Оно не вступить на дороги екстремні в ніякім напрямі, а що-до шкільних справ буде займати те саме становиско, на якім поставилось в проґрамовій річи перед роком, т. є. буде попри науку дбати і про морально-релїґійне виховане молодїжи. Різницї господарскі, релїґійні, социяльні, народні і полїтичні в поодиноких краях суть такі великі, що полїтику внутрішну не можна вести після одного шабльону. Правительство буде змагати до того, щоби єсли не примирити народи австрийскі, то щоб їх бодай зблизити по собі. Оно узнає потребу примиреня народів. Сю потребу зрозуміли вже і деякі народи, іменно Чехи і Німцї на Мораві. Спори національні мішають розвій економічний. Прикрі відносини в Чехії буде правительство старати ся направити. Але почин до злагоди мусить вийти від обох народів, заселяючих Чехію. Правительство апелює проте до обох народів. З Чехами не звязалось правительство. Доказом сего є обставина, що чеські посли не хотять голосувати за буджетом, хотя буджет сей увзгляднює аж надто потреби ческого народу. О консервованю національного посїданя не може бути і бесїди, позаяк нїхто не в силї спиняти національний розвій. Правительство виступить рішучо і завсїгди против всяких нарушувань національного спокою. Оно буде старати ся лаґоo дити суперечности на поли националяшім, але жадає також щоб і заступники народів у своїх змаганях не були ексклюзивні і нетерпимі. Вкінци звернув ся ґр. Бадені до сторонництв умірковaних з зазивом, щоб і они старались брати участь в тій роботї примиреня і злагоди суперечностий.

Річ ґр. Баденього зробила мабуть добре вражінє.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 29-го жовтня 1896.

Іменованє. Окінчений правник Іван Костецкий іменований концептовим практикантом при черновецкій фінансовій дирекциї.

Черновецка рільнича школа обходить сегодня ювилей 25-лїтного істнованя тихим шкільним сьвятом. На слїдуючий рік відбуде ся в сей день велике торжество з нагоди посьвяченя нового будинку.

Сучавска міска рада надала свому послови до ради державної, судовому радникови Омелянови Міскольчому і архимандритови Емануїлови Чунтулякови за їх заслуги около міста почестне горожаньство в тім містї.

„Найпідлїйші клевети.“ Відсилаючи наших читателїв до 207 і 212 числа „Буковини,“ де говорить ся про консолїдацийні заходи п. Романчука, наводимо нинї з найновійшого випуску „Житя і Слова“ із статї п. Ів. Франка уступ о тій самій справі на доказ, що не „Буковина“, а „Дѣло“ показало ся „найпідлїйшим клеветником“. П. Франко пише: Істория дотеперішних передвиборчих заходів досить цїкава, та не так сама собою, як радше тим, що з неї зробила ґазетна дискусия. Довідавши ся про те, що переговори між опозицийними народовцями і радикалами що-до утвореня спільного комітету виборчого розбили ся, кореспондент „Буковини“ розтрубив про „новий подвиг п. Романчука,“ котрий, мовляв, „відкинув союз з радикалами для того, щоби не наразити ся москвофілам.“ Замісць вияснити справу докладно, „Дѣло“ відповіло на сей голос не то щоб запереченем, але ось якими словами: „Такі клевети розпускають рускі урядовцї, скоро довідали ся, що „Народна Рада“ рішила вести самостійно акцию виборчу і на основах своєї народної проґрами лучити всїх людий доброї волї до борби з рептильниками. Де нема арґументів, там послугують ся рептильні ґазети найпідлїйшими клеветами, щоби лиш викликати заколот і захитати у людий віру в успіх і добро справи. Для кого найвисшою ідеєю — рептильний фонд, сей не може нїчим иньшим воювати, як лиш клеветами. Для того і для руских урядовцїв всяка самостійна акция виборча не в смак, бо знають, що для них нема там місця.“ Прочитавши уважно допись зі Львова в „Буковинї,“ я не виджу, чого було так гнївати ся „Дѣлу.“ Факти подані в тій дописи зовсїм правдиві, розуміє ся, лишаючи на боцї те, що надруковано при кінци курсивом і що треба вважати виводами кореспондента. (Там є висновок льоґічний з факту. — Ред.) Коли в чому інформациї кореспондента недокладні, то хиба в тім, що він не знав і не сказав усеї правди, т. є. цїлого ходу переговорів, що почали ся ще в липни і помалу тягли ся через цїлі вакациї. Я не вважаю потрібним, оповідати тут цїлого ходу тих переговорів, а головно, не вважаю себе до того покликаним і управненим. Переговори вів головно д. Романчук чи то приватно, чи як голова „Народної Ради,“ і він один має право, коли вважати-ме потрібним, подати їх до прилюдної відомости. Одно тілько мушу завважати, що гнївна реплїка „Дѣла“ на недискрецию „Буковини“ мусїла дуже немило вразити мене і всїх тих, що більше або меньше обзнайомлені з ходом переговорів. Я не розумію, по що властиво робити секрет з того, про що досить богато людий знає, а головно, чого було так гнївати ся на „Буковину“ за виявлене одної части правди? Менї здаєть ся, що таке поступоване „Дѣла“ швидше може зродити несмак в цїлій справі, чим недискреция „Буковини.“ Менї здаєть ся також, що п. Романчук занадто тверезий полїтик і занадто дбає про те, щоби его поступоване було корректне, а щоби мав встидати ся виявленя цїлого ходу переговорів, тим більше, що в цїлім тім ходї, о скілько я знаю, не було нїчого такого, що могло-б кого небудь компромітувати. Мусимо привикати до того, нового у нас, факту, що справи публичні треба робити публично, а д. Романчук більше чим хто другий мав нагоду переконати ся, що закулїсовими переговорами, торгами і шептами нїчого путнього для загалу здобути не можна. Треба раз рішучо полишити сю дорогу таким, котрим байдуже до опінїї загалу.“

Вистава знарядів і моторів в промисловім музею в Чернівцях. Інсталяцийні роботи для вистави в комнатах промислового музея, котрі вели проф. Рібавер і інжинер Вольф, кінчать ся. Вистава заповідає ся дуже гарно. Між 96 виставцями, з котрих немала часть буде підчас вистави перебувати в Чернівцях, є заступлені богато значних фірм. Предмети виставові обезпечені против огню на загальну суму 45.000 зр. — Шевский курс, в котрім під проводом фахового учителя І. Гулки бере богато людий участь і котрий помимо короткого істнованя виказує гарні успіхи, закінчить ся сими днями і вступить з своїми готовими роботами між виставців. — Вистава розпічне ся дня 1-го падолиста торжественним отзоренем, на котре задля браку місця будуть запрошені лише ті корпорациї, які причинили ся до збудованя музея взглядно до урядженя вистави запомогами. Заступники праси одержать також запросини. Вистава тривати-ме до кінця падолиста. Вступна карта на один раз коштує 20 кр.; дїти і війско платять половину. Вистава буде отворена від 10-ої год. перед полуднем до 8-ої год. вечером. Особливший інтерес викличе мабуть електричне осьвітлене і електрична кухня: окрім того буде показувати ся ориґінальний фоноґраф Едізона, а на ратушевій вежі буде виставлений електричний апарат, що осьвічувати-ме цїлий ринок і околицю міста. У виставовім катальозї, котрий тепер друкує ся, будуть поміщені три таблицї з пляном і фасадою буковиньского промислового музея і коротка розправа про него, окрім того спис виставцїв, короткий опис виставових предметів і анонси.

Зелїзниче нещастє в Голоскові. В сїй сумній справі доносять, що оба будники з Голоскова, котрі найбільшэ винні на цїлім нещастю, втїкли до Росиї.

Шкоди від граду на Буковинї. На жаль не минає нї один рік, де би град не наробив в нашім краю більшої або меньшої шкоди. В 1893 р. була шкода від граду навіть дуже значна. Від него потерпіли 32 громади. 1.924 властителїв поля потерпіли шкоду на загальну суму 158.915 зр. на просторі 5.561 гектарів рілї. При тім показує ся ще одна дуже сумна обставина: іменно на тих 1.924 рільників було всего 36 обезпечених! Се, здаєть ся, доказує ясно, як мало розуміють наші селяни хосенність обезпеченя. А шкода, бо коли-б не то, було би меньше нужди між селянами. Тут є знов дуже добре поле для сьвященників і учитетїв, котрі повинні селян поучити і в сїм взглядї.

зав Фріц в можливо здержанім тонї, „що я економічно независимий від того рішеня.“

„І можете потїшити ся також тим, що мали за собою досить сильну меньшість,“ сказав Барт, бо чув справдї співчутє для него.

„Думаю також, що маю трохи прихильности публики за собою.“

„Цїлком певно!“ Малий чоловік почав крутити бороду; він сидїв так, що міг себе самого видїти в зеркалї і порівнував майже рафінований вигляд Фріца, як єму видавав ся, зі своєю власною гранчастостию; поглянув на Фріцові вузкі делїкатні руки, а потім кинув поглядом на свої сухі та костисті. Видно було, що бажав сказати ще щось більше.

Ага, подумав Фріц, тепер прийде певно знов якесь его упімнене! І цїлком справедливо! Коли Барт піднїс ся до відходу, сказав: „Але се, що хтось є певний публики, не значить тілько, як те, що я певний самого себе.“

Фріц чув ся певний самого себе. Тепер знов спливало всьо на него, що єму житє дало: сьвіжа борба, згадка між людьми, певні ознаки згоди на его борбу против всього унаслїдженого, а передовсїм, або, лїпше сказати, через те всьо женщина, котрої цїла істота его одушевляла і загрівала. Всьо, що могло єму житє принести, буде міг назвати своїм, скоро тілько она усуне перегороду, що утворила між ним а собою.

(Дальше буде).

Еміґрацийний аґент перед судом. Перед кількома днями доносили ми, що у Львові має відбути ся процес о обманьство против еміґрацийного аґента Мартина Ґерґеля, коваля з Лещкова в сокальскім повіті. Той процес розпочав ся у вівторок, а справа Ґерґеля так представляє ся після акту обжалованя: В грудни 1895 р. надіслав еміґрацийний аґент з Гамбурґа С. Вайнштайн до війта села Лещкова Гриця Прихода лист, в котрім просив его, щоби він намавляв селян до еміґрациї. Случайно був тоді в громадскім уряді Мартин Ґерґель і лист так его розцікавив, що він забрав его з собою і став в кілька днів опісля розсївати неправдиві, видумані вісти о гаразді, який жде селян в Бразилії. Він знав добре, що подорож коштує 75 зр. від особи, однако помимо того баламутив селян, обіцюючи їм безплатну подорож і побирав від них по 10 зр. кавциї, котрі то гроші, як казав, звернуть їм перед від'їздом на корабли. Тота поголоска розійшла ся летом блискавиці по цілім повіті. До Ґерґеля стали напливати селяни з просьбою о „шіфкарти". За яких два тижнї записало ся у него 350 родин до виїзду. Після рахунків найдених жандармериєю у обжалованого, взяв він від людий за ті два тижнї 1715 зр., Вайнштайнови віділсав 425 зр., а решту задержав для себе. Єго рахунки виказують, що в сїчни с. р. зголошували ся до него люди з околичних сїл і від них вимантив Ґерґель 1266 зр. Вкінци дізнали ся і староство в Сокали о мантїйствах Ґерґеля, відобрало ему ті гроші і звернуло селянам, кождому его пайку, а Ґерґеля засудило на 100 зр. кари за намову до еміґрациї і остерегло війтів по селах перед тим несовістним чоловіком. Але добрі ради староства не на богато придали ся, противно селяни в своїй темноті стали Ґерґеля жалувати, брали в старостві свої гроші і зараз ішли назад до Ґерґеля та ще тягнули нових людий з собою. А Ґерґель оповідав їм, що его взивали до староства, що там хотїли его звертати зібрані гроші, але він був угнїваний і не хотїв взяти та сказав: „Менї кривда, отже той що гроші забирав, най менї їх назад до хати принесе". А при тім представляв людям Бразилїю як гарний рай, та описував подорож до неї. Оповідав, що поїдуть за дармо, що дістануть навіть удержане від австрийского пїсаря, що жде на них в Бразилії, а лише ґрафи та пани не хотять їх пустити. Они — говорив Ґерґель — позатрували по дорозї керницї і склепи з поживою, так що в дорозї не можна нїчого купувати. А в Бразилії обіцював він людям за дармо ґрунти, худобу, будинки, знаряди рільничі, казав, що не будуть платити ніяких податків лише „будуть віддавати старі корови до бразилїйского штаерамту". І нарід слухав тих небилиць, вірив мантієви та платив по 10 зр. від родини, та вибирав ся в дорогу, де его обдирали, а як не мав гроший, то завертали назад до краю. Аж коли кількох намовлених Ґерґелем еміґрантів вернуло з Бразилії і стали описувати тото пекло, яке там є, виявила ся ціла робота несовістного аґента і его арештовано. — Розправа, що у вівторок розпочала ся, потреває імовірчо кілька днїв.

Нова читальня „Просьвіти" засновує ся у Львові. Статути вже подано до галицкого намістництва до потверджeня.

Телеґрами „Буковини".

З дня 29-го жовтня 1896 року.

Рада державна.

Відень. *(Засїдане 28-го с. м.).* Парлямент полагодив решту закона о своїнї в другім читаню після внесень комісиї і приняв по довшій розправі резолюциї Катрайна, котрою взиває ся правительство, щоби розглянуло пильні внесеня в справі запомог державних для потерпівших від елементарних нещасть і зарядило скору поміч. Пос. Пернерсторфер і Кронаветер інтерпелювали в справі арештованя Стояловского в Сяноцї без наказу судиї.

Будапешт. Сегоднїшна урядова часопись містить цїсарску подяку для президента мінїстрів Банфіого за гарне уряджене вистави ювилейної і висказ надії, що мадярский нарід зможе овочі своєї працї уживати під охороною мира.

Будапешт. Доси знані результати з 227 виборів. Бибрано 184 лїбералів, 14 з національної партиї, 20 з фракциї Кошута, 4 з фракциї Уґрона, 4 з народної партиї, а 7 диких. Лїберали зискали 35 мандатів.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди								Відходять	Поїзди							
	поспішні			особові			мішані			поспішні			особові			мішані	
до Чернівців									**з Чернівців**								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$			До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	..	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$			До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
З Новоселицї, Садаґури .	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$	До Садаґури, Новоселицї .	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.